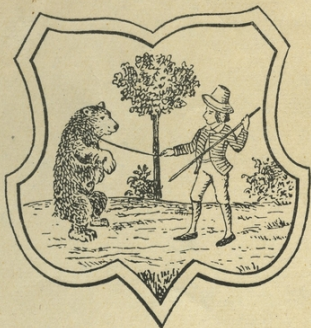

VĚTRNÍK

Vydává MNV ve Vysokém nad Jizerou s aktivem kulturních pracovníků

1

Větrník - roč. III - 8.12 - listopad 1970.

Vysoko n. Jiz. 26.11.1970.

L i s t o p a d .

Všech Svätých Dušiček, návštěva hřbitovů a hrobů těch, kdož předešli nás v náplň věčnosti. Smutná pohřební nálada a příroda také pro letos umírá a připravuje se k zimnímu spánku, aby se na jaře probudila k novému životu, jako vše, třeba s obnovením, protože život je věčný. Dříve nebývalo tento čas už přirozených květin a proto se zdobily hroby jen kytkami papírovými, zrovna jako dříve nebývalo tolik náhrobků kamenných, ale každý hrob byl ozdoben křížem dřevěným. Zemřel-li kdo, dávala se rakev teprve dělat, ty v zádobě nebyly a to přišel truhlář podle zemřelého vzít míru. Svobodní měli rakve bílé, ale ostatní už mívali rakve barev rozličných, vdane ženské i modrou. Mimo zvonění za zemřelého, které většinou celá ves slyšela, posílal se ještě někde za malou odměnu nějaký místní žebrák od domu k domu, aby to dárčí oznámil. Při pohřebním průvodu byli jen zpěváci, ne hudba a zemřelý se nesl, jen ze vzdálenějších vesnic se vezl s párem koní v obyčejném truhlíku, ozdobeném smrkovým roštím a v zimě na takových sáních. Takoví nosiči, pokud to poměry dovozovaly, dostávali každý svíci, již nesli ve volné ruce a byli to pohřeb svobodného, tedy mladenci, byli-li zemřelý pajeťný, měli přes pravé rameno, přes prsa a záda bílý bandalir. Umřela-li to hlava rodiny nebo zkrátka otec, tedy nejstarší syn nebo ten, jenž hospodařil nebo po něm hospodařiti měl, u hrobu po kněžských obřadech obrátil se k přítomným se slovy: "Proboha, vás, sousedé, prosím, abyste nebožtiku otci odpustili, jestli vám někdy něčím ublížil", načež tyto odpovídali: "Pánbůh odpust' jemu i nám!" Tuto výklost později kněží zapovídali. Po skončení obřadů oslavili funusníci zemřelého v hospodě.

A tomuto dusičkovému času se hodí vzpomínka na příběh bezmála před sto lety, kdy rakouská žandarmerie dusila každé národní vydechnutí a přiváděla lidi do pokut a trestů. Tehdy v jednu vlnu moc daleko od Vysokého, pásli dva národovci po jednom, jak oni říkali, špiclovi, jenž pásli po nich a nosil také zelený kabát a piklabnu a byl také Čech jako oni, a dokonce jednoho z nich bratranec. On po nich pásli pro Havlíkovy noviny a podobné a oni po jeho životě, aby od něho měli pokoj. Až se jim jedné noci podařilo ho v lese zastřelit. Nezastřelil ho sice bratranec, ale puška bratranceva byla, složili ho tu noc do kanálu mezi polem a lesem, nahrnuli na něj spadlého listí a teprve následující noc ho zakopali u jedné hromady kamení v poli u lesa. Pátého po něm bylo i mezi lidmi se o tom trochu pomluvalo, ale neproznědilo se nic a dnes je jeho hrob uprostřed lesa.

Martin přijíždí na bílém koni, ale někdy také na. Pout ve Zlaté Olešnici. Kdo nechce, aby upadl, pojistí se snodením podkovy nebo-li martinského cohlika, také husa prý o Martině nejpěkněji zpívá, totiž na pekiči, měl-li kdo jakou, a to bylo hlavně kvůli poř. Měli-li kde čceru, to se ještě obyčejně koupily husy, když kroupy stloukly, ab,

sebraly to vytlačené zrní, ale ony mruhy nejraději celou klasu a vytlačeného v hlíně si nevšímaly.

Alžbety - to býval svátek rakouské císařovny, princezny bavorské choti Františka Josefa. To museli učitelové se žáky do kostela.

Kateřiny - vysocká pouť, o níž se prodávají ulovene mearky do betlanů.

V říjnu jsou nešťastné dny: 1, 2, 4, 5, 31 a v listopadu 1, 13, 23, 30. Strnad jako přítel pravý vždycky u nás vytrvá, ať se radovánky slaví, ať nás trápí radosti zbeví, strnad u nás vytrvá a vrabec.

/ Z kroniky " Rok na vsi " Jaroslava Vočerníka , kronikáře a písníka ze Staré Vsi /.

První roentgenový přístroj v Čechách.

A buď už hned v úvodu řečeno, že to zní přímo senzačně, když napíšeme, že první roentgenový přístroj po Praze měla vysocká nemocnice již před šedesáti roky. Sejdeme se po padesáti sedmi letech s kamarádem z útlého dětství, synem to prvního vysockého primáře a chirurga MUDr. Adolfa Švába, úředníkem státní banky v Plzni, vysockým rodákem Adolfem Švábem. Článek v semilském Rozvoji o Dr. Švábovi zapříčinil, že výstřižek z novin, odeslala mladému Švábovi paní Slávka Olbrachtová, která jej odebrala z piety k svému zesnulému manželovi a tak její zásluhou sejdou se kamarádi z dětství v říjnu v Plzni u příležitosti mistrovského utkání Svazarmu.

Krásný přípis Adolfa Švába objasňuje celou řadu podrobností ze života jeho otce, který si pořizoval přesné záznamy o všem, co kupoval a prováděl a jako průkopník motorismu a tehdy v plenkách se naleznajícího automobilismu píše Ada Šváb doslovně:

" Je to už 57 let, co jsme se z Vysokého odstěhovali a vidíme, že tam o nás stále ještě vědí. A k článku o motorismu mám řadu podrobností. První motocykl s přívěsným vozíkem značky Triumph koupil Dr. Šváb 8.7.1903 za 1.320 rakouských korun, pak koupil další motor značky "Q" a to 14.3.1905 za 1.305.-K. Auto Laurin a Klement z Mladé Boleslavi zakoupil 10.7.1909 za 4.870.-K a fotografie jak motorového kola tak i auta přivezeny budou do Vysokého. Původní auto L&K vyměnil Dr. Šváb za čtyřsedadlový vůz za doplatek 2.200.-K. Existují také první doklady o zkoušce k řízení automobilových vozů z 10.7.1907 a z 1.9.1906 spolu s jízdnou licencí a s přípisem fy L & K z 13.7.1907. Všechny tyto doklady uložil Adolf Šváb v Národním technickém muzeu v Praze a uvidí i přesné číslo, pod kterým jsou výše uvedené doklady uloženy.

A nyní se vážně jedná o to, aby tyto doklady byly převedeny do vysockého muzea a bude jeho úkolem, aby u Národního technického muzea se donáhlo převedení těchto raritních jedinečných dokladů ze sbírky archiválií, uložených 26.4.1962 pod č.j. 1079 značka SDO.

Adolf Šváb souhlasí s převedením těchto dokladů do Vysokého muzea. Byla by to tedy opravdu rarita, protože veskerá činnost automobilisty Dr. Švába, má tu nejužší souvislost s naším městem.

Dr. Šváb byl milovník všech technických novinek, mnozí se přec pamatujeme na jeho laternu magiku, na jeho kolorované obrázky, které jsme jako děti s otevřenými ústy sledovali na sále hostince u Far-ských.

A nyní k tomu roentgenu. Dr. Šváb měl skutečně první roentgenový přístroj po Praze, který nakonec sám musel zaplatit, neboť tehdejší

negochopení nadřizovaných úřadů a nedůvěra, která ještě stále k roentgenování stávala, zapříčinila, že teprve později po určitých úředních tahanicích dostala přístroj vysocká nemocnice, která se tak stala první venkovskou nemocnicí po Praze. Je tedy dokázáno, že Dr. Sváb byl prvním venkovským lékařem po Praze, který používal již před šedesáti roky tento přístroj.

A Adolf Sváb končí následovně: "Vzpomínám mnoho na Tvého pana otce, který nám dal základy školních vědomostí. Je to už moc dávno, ale snad je to ukaz mého stárnutí, že vzpomínky se mně stále v mysli vybavují na Vysoké."

A tak se sejdou kamarádi z dětství a Adolf Sváb stane se novým návštěvníkem Vysokého a věřme, že to budou i jeho sourozenci Věra a Kamil, když nejstarší Vladislav zemřel jako primář nemocnice v Těboře již roku 1947.

Dopis Adolfa Svába jasně ukazuje, že Vysoké patřilo vždy k městem, která znamenala pokrok, vlastenectví a všestrannou kulturní činnost, což dokazuje i naše ochotnictví a bohatá divadelní činnost.

Jos. Doubelík.

Druhý kord Cyrana z Bergeracu.

Tak už máme za sebou druhý ročník ojedinělé soutěže amatérských divadelníků "O Cyranaův kord", která byla v našem Krakonošivě Vysokém n. Jiz. uspořádána Okresním kulturním střediskem v Semilech. Dvanáct soutěžících žen a mužů, každý dvěma monology, nám připravili skutečně hodnotný a nezapomenutelný kulturní večer.

S přehlídnutím malých archaismů / nalakované nehty Hanišky, blýskající se snubní prsten Radúzův a pod. / předvedli nám soutěžící slabší, průměrné i vynikající výkony, jak už v soutěžích to ani jinak nemůže být, a my, i bez příchuti lokálně patriotické omáčky, nemůžeme si odpustit upřímný projev nadšení nad vynikajícím výkonem naší Slávy Hubeškové v Prachových monologích, Julie Šamberkové a zvláště Marie Ryšavé, která zaslouženě zvítězila v kategorii soutěžících žen, a byla odměněna čestným uznáním.

V soutěži mužů odvedl skutečně vynikající výkon Jaroslav Kocourek z Lornice n. P. v kreaci Radúze a hlavně Gogolova Chlestakova, který mu vnesl hrdou trofej Cyranaova kordu pro rok 1970. Miloslav Uhlíček z Trutnova si odnesl čestné uznání za monolog feldkuráta Katze z Maškova Švejka.

Všem poctěným srdečně gratulujeme a všem účastníkům stejně srdečně děkujeme za dobrou snahu a práci, jež nám připravila tak hezký večer. Totéž platí i technickým pracovníkům soutěže.

Pro pořadatele soutěže měl bych dva zlepšovanky, stojící snad za povšimnutí.

Úvod soutěže, kdy na jevišti tonoucím ve tmě oslnivě svítí křeslo s osiřelým Cyranaovým kordem a širákem, působí skutečně hlubokým dojmem, zvýšeným reprodukcovanou hudbou s tragickými akcenty. A tady právě, myslím, dal by se podmaňující účinek ještě dotáhnout mluveným sloven, a to ničím jiným a případnějším, než Štěpánkovým monologem ze Cyrana "Tot gaskonstí kadeti jsou..." / vyšel před časem na deskách. Monolog nemusel by být celý, po chvíli mohl by i se slábnoucí hudbou zaniknout. Jistě by to bylo působivé.

A konečně pak, pro sympatie k soutěžícím paním a dívkám se domnívám, že tyto, ačkoliv soutěží za stejných podmínek a okolností jako muži, což vítězky v kategorii žen vycházejí jaksi naprázdno, jeouco

odm ěnoviny " jen " čestným uznáním, zatím co muži získávají symbolické
ky Cyránovy kord, tedy trofej nad jiné vzácnou a čestnou.

A tak bych chtěl říci, nestálo-li by za uvážení, vytvořit k to-
muto kordu stejně hodnotný pendant, rovněž cyranovského původu a ra-
žení, vhodný pro ženy. třeba Roxanin šáteček, Roxanin střevicek, Roxanin
vajíček podobně. Jistě by to vítězku zasloužené hrálo a blážílo.

Tvorce krásného kulturního počinu, jakým skutečně je, prosím, aby
tyto návrhy nepovažovali za příživnický melouch; jsou míněny s čis-
tou upřímností pro věc zaujatého diváka.

Prokop Hisek.

/ Převzato z " Rozvoje " čís. 45 ze dne 11. 11. 1970/.

Revize na jedničku!

Tuhle se objevil ve Vysokém na náměstí nějaký cizí občan
a prvního, koho potkal, se ptal, kdo tady vede oddíl kopané, že jde na
revizi, že sice je dobře informován Pepíkem Bartoničkou, který vás
oddíl zastupuje na okresu a dříve také vás zastupoval Josef Dvořák,
který však bohužel zemřel, ale že se chce sám přesvědčit, jak to tady
ve Vysokém v oddílu děláme!

A tak ho ten občan zavedl k předsedovi oddílu k Luďku Petruš-
kovi, který zastupuje nemocného Pepíka Mařatku. Teď to začalo.

Co pokladna, ptá se revizor. Jo, tu nám vede náš dlouholetý a dobře
hospodářící Rudolf Doubek, otec našich hráčů Růdy a Zdenka, hlásí mu
Luďa. Všechno bylo v pořádku.

Ze máte stále peníze? Víte, to je tak. My nehrajeme jen kopanou,
my máme kulturního referenta a to velmi iniciativního Milana Josifka
a jeho pomocníka Pepíka Maturu, kteří se starají o příjmy tím, že s ná-
mi pomocí pořádají několikrát do roka taneční zábavy. Dá to hodně
práce, ale efekt je, pak nám také pomohou nějakým tím darem MNV, náš
zřevod Seba 13 a v poslední době Státní statek.

Máte prý novou kabínu, tu bych rád viděl. A tak šli na hřiště
a cestou ho Luďa informuje, že hospodářem je Jožka Hamr, který má
vždy všechno v pořádku a kterému v těžších pracích pomáhají druzí.
Kabína byla letos dokončena, jen zařízení do ní má v práci Jan Janda.
Bylo zde odpracováno na 3.000 brigádnických hodin a hodnota stavby
je asi 80.000 Kčs.

To už došli na hřiště. Bylo krásné podzimní počasí a tak hřiště
se pochlubilo nádherně vybarveným okolím a překrásným pohledem na
Krkonoše. Revizor byl úplně v tranzu.

A tady máte také fotografii vašeho mužstva, říká revizor a Luďa
mu jmenuje sestavu-- Koptík, Nečásek, Skrbek, Mařatka, Matura, Schovánek,
Vešterník, Lukášek, oba Doubek a Haas, který vede podzimní střeleckou
tabulku se 7 brankami před Lukáškem a Doubky.

Všiml jsem si už na náměstí, že máte pěkně upravené a asi dobře
vedené skříňky. Jo, to zase má na starosti Václav Nečásků. Starší se
a plní úkol světlých svědomitě. Máš jednatel Jarka Lukášek mladší piše
do skříňky podrobné sportovní referáty o našich zápasech. Věbec, nám
to teď v oddílu klape všechno dobře, chlubí se Luďa. Jo to dobře sklou-
bený kolektiv mladých, kteří se pilně zapojují do oddílové práce. Je
to také vidět, pokračuje Luďa. V podzimním kole okresního přeboru
jsme na prvním místě s 12 body a s aktivním scorem 25:7. Mužstvo vede
trenér Vladimír Mařas a jeho pomocníky jsou Dr. Jarka Knob a Růda

Doubek. Do soutěže jsme letos zase postavili dorost. I ten si vede pod patronací trenéra Milana Haase a technického vedoucího Láďi Hanuše dobře. Je na třetím místě s 11 body a s aktivním scorem 18:13. I tabulku slušnosti vedeme a tak jsme všichni velmi spokojeni. Máme nejlepší výsledky pokračovat v započaté práci i na jaře, ukončil Luďa svoji řeč.

Děkují vám příteli, a loučím se s vámi přáním plného zdraví v novém oddílu. Pak nasedl do autobusu, odejel. V očích Luďi se zračila spokojenost.

Vážení a milí, je to všechno pravda do posledního puntíku - až na toho revisora.

Karel Doubalík
kronikář oddílu.

Korálky.

Oddanou životní družkou profesora Kafky byla jeho choť paní Berta Kefková, která do nedávne své smrti trávila každé léto u nás ve Vysokém. Jednou si všimla, že před jejich vilou v Praze, před níž postavil prof. Kafka do zahrady svou sochu Orfeua, domněle zastavuje autokar okružní pražské jízdy, a že průvodce shromážděným co si vykládá. Byla zvědavá co to asi je, a tak si také koupila lístek na okružní jízdu, vozila se po Praze, až konečně stanuli také před jejich vilou. Průvodce spustil: "A tohle je vila slavného sochaře Jana Štursy a ta socha před ní, to je Bedřich Smetana, jeho poslední dílo." Paní Kefková jen lapla po dechu a vykřikla: "To je přece vila profesora Kafky, a ta socha, to je Orfeus!" Průvodce se shovívavě usmál a povídá: "Ale jáou, paničko, já jsem přece rodilý pražák, tak to snad musím vědět, ne ?!"

P.H.

Narozeniny.

6. listopadu oslavila své 75. narozeniny pí Marie Širová.
9. listopadu oslavil své 80. narozeniny p. Josef Kučera.

Úmrtí.

Dne 19. října zemřela ve věku 76 let paní Marie Volšíková, rozená Nosková.

Čest její památce!

Důležité upozornění.

Upozorňujeme naše členy, kterým byla v listopadovém čísle Větrníku přiložena složanka, že se jedná o vyrovnání celoročního předplatného /1970 / - nebo vyrovnání doplatku, pokud členi zasílali nebo hotově složili zálohu.

Větrník vychází jednou za měsíc. Řídí redakční rada. Příspěvky zasílejte nejpozději do 15. každého měsíce do Vlastivědného muzea.
Cena 1.- Kčs.